

КЗВО ЛОР «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського»

УХВАЛЕНО

Вченою радою КЗВО ЛОР
«Львівська медична академія
імені Андрея Крупинського»
протокол № 11 від «25» 05 2022 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КЗВО ЛОР
«Львівська медична академія імені
Андрея Крупинського»

Юрій КРИВКО

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ
В КЗВО ЛОР «ЛЬВІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ АНДРЕЯ КРУПІНСЬКОГО»**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Положення про навчально-методичний комплекс дисципліни (далі – Положення) розроблено як складова системи управління якістю і регламентує зміст, вимоги до оформлення, порядок розроблення та затвердження у КЗВО ЛОР «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського» (далі – Академія) нормативних документів, що входять до навчально-методичного комплексу дисципліни (далі – НМКД), передбаченої освітньою програмою спеціальності та навчальним планом, за якими здійснюється підготовка фахівців освітніх рівнів молодшого спеціаліста, бакалавра та магістра.

1.2 Положення визначає комплексний і системний підхід щодо забезпечення освітнього процесу навчально-методичними, інформаційно-довідковими, контрольними та іншими матеріалами, спрямованими на підвищення якості підготовки фахівців, а також створення умов, що дають змогу ефективно організувати самостійну роботу здобувача освіти.

1.3 Положення ґрунтується на основних засадах Закону України «Про вищу освіту» (зі змінами та доповненнями), Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти», Положення про організацію освітнього процесу в КЗВО ЛОР «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського», Положення про систему внутрішнього забезпечення якості у КЗВО ЛОР «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського», та інших нормативно-правових актів. Вимоги Положення є обов'язковими для усіх факультетів та кафедр.

1.4 Навчально-методичний комплекс дисципліни – це сукупність нормативних, навчально-методичних та програмних матеріалів із конкретної дисципліни, представлених у паперовій та/або електронній формах, упорядкованих без порушення авторських прав на твори, що входять до складу НМКД, необхідних і достатніх для ефективного формування у студентів та магістрантів відповідних компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою спеціальності відповідного рівня освіти.

1.5 Матеріали НМКД розробляються державною мовою, з дотриманням наукового стилю викладення.

1.6 НМКД розробляється науково-педагогічним працівником (далі – Працівником), у навчальному навантаженні якого запланована дана навчальна дисципліна, або колективом Працівників, якщо різні види навчального навантаження в межах однієї дисципліни заплановано декільком Працівникам. Завідувач кафедри визначає відповідального за НМКД та подає інформацію до навчально-методичної частини Академії.

1.7 НМКД є майновою власністю Академії. Підготовка елементів НМКД включається до індивідуального плану роботи викладача і виконується відповідно до Положення про планування та облік основних видів роботи педагогічних та науково-педагогічних працівників КЗВО ЛОР «Львівська медична ака-

демія імені Андрея Крупинського». Окремі складові НМКД (видані в установленому порядку підручники, посібники, рекомендації) можуть бути інтелектуальною власністю Працівника/колективу Працівників; у цьому разі їх паперовий, або електронний варіанти зберігаються на кафедрі.

1.8 Упорядкований НМКД подається завідувачу кафедри для обговорення і затвердження на першому засіданні кафедри до початку навчального року, що відображається протокольоно. У випадку виявлення недоліків у формуванні НМКД розробнику надається час для їх усунення – не більше одного тижня з повторною процедурою обговорення і затвердження на засіданні кафедри.

1.9 У разі необхідності (у зв'язку зі зміною законодавства, введенням нових стандартів освіти тощо) до НМКД можуть бути внесені зміни шляхом їх розгляду і затвердження на засіданні кафедри.

1.10 НМКД як службовий документ для викладачів набуває чинності після його затвердження на засіданні кафедри. Актуалізація матеріалів НМКД здійснюється за потреби, але не рідше ніж один раз на п'ять років.

1.11 Відповідальність за якість, актуальність змісту та відповідність чинним освітнім програмам НМКД несе Працівник (колектив Працівників), за яким закріплено відповідну навчальну дисципліну.

1.12 Відповідальність за наявність НМКД з усіх дисциплін, закріплених за кафедрою та їх збереження покладається на завідувача кафедри.

1.13 Складові НМКД формуються в друкованому та/або електронному вигляді і зберігаються на кафедрі, за якою закріплена навчальна дисципліна. Складові НМКД, що зберігаються та використовуються як електронний освітній ресурс (ЕОР), заносяться на окремий диск у вигляді файлів формату pdf, на якому робиться запис із зазначенням назви навчальної дисципліни, прізвища та ініціалів Працівника, назви кафедри.

1.14 Титульний аркуш, зміст, навчальна програма навчальної дисципліни, робоча навчальна програма дисципліни, рецензії обов'язково зберігаються в друкованому вигляді разом із диском, на якому представлені усі елементи НМКД у форматі pdf у спеціально заведеній папці за кожною дисципліною окремо.

1.15 Доповнення, поновлення, вилучення, заміна складових НМКД відбувається згідно з рішенням кафедри з внесенням відповідних змін на диск, де зберігається НМКД. Інформаційне наповнення НМКД та його складових не повинно порушувати авторських прав й інших прав сторонніх осіб.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ ДИСЦИПЛІНИ

2.1 Навчально-методичний комплекс дисципліни включає:

- Титульний аркуш.

- Зміст НМКД.
- Нормативні документи:
 - навчальну програму навчальної дисципліни з оригіналом рецензії на неї.
 - робочу навчальну програму навчальної дисципліни.
- Конспекти лекцій навчальної дисципліни.
- Методичні вказівки (рекомендації) до проведення лабораторних/практичних/семінарських занять та самостійної роботи студентів.
- Матеріали щодо контролю студентів:
 - завдання (тести) для поточного (модульного) контролю знань студентів.
 - питання (завдання) до семестрового контролю з навчальної дисципліни.
 - критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
 - перелік питань для проведення комплексної контрольної роботи (ККР)/ректорської контрольної роботи (РКР).

2.2 До НМКД можуть бути включені додаткові матеріали за рішенням НПП.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА І СКЛАД РОЗДІЛІВ НМКД

НМКД складається з таких структурних елементів:

3.1 Титульний аркуш (Додаток 1). Титульний аркуш – це перша сторінка НМКД, яка містить повну назву центрального органу виконавчої влади, якому підпорядкована Академія, повну назву Академії, назву кафедри, назву навчальної дисципліни, освітній ступінь підготовки здобувачів, код і назви галузі знань, спеціальності та спеціалізації, освітньо-професійної програми, відомості про розробників НМКД, дані про його обговорення та затвердження. Формується тільки в друкованому вигляді.

3.2 Зміст НМКД (Додаток 2). Зміст НМКД формується у друкованому вигляді у формі таблиці, наведеної в Додатку 2.

3.3 Навчальна програма навчальної дисципліни (Додаток 3).

3.3.1 Навчальна програма навчальної дисципліни (далі – навчальна програма) є нормативним документом, який визначає місце і значення навчальної дисципліни у системі підготовки фахівців. Навчальна програма розробляється Працівником (лектором) відповідної кафедри на основі освітньої програми та навчального плану певної спеціальності (напрямку підготовки), обговорюється і схвалюється на засіданні кафедри й затверджується Вченою радою відповідного факультету не рідше одного разу на 5 років. До кожної навчальної програми повинен додаватися оригінал рецензії.

3.3.2 Навчальна програма вибіркової навчальної дисципліни розробляється відповідно до тих вимог, що чинні для програм обов'язкової дисципліни.

3.3.3 Навчальна програма навчальної дисципліни зберігається в двох варіантах: друкованому та електронному.

3.3.4 Програма навчальної дисципліни містить:

- вступ;
- опис навчальної дисципліни;
- предмет вивчення;
- міждисциплінарні зв'язки;
- мету та завдання навчальної дисципліни;
- інформаційний обсяг навчальної дисципліни (назви змістових модулів, тем, зміст тем);
- рекомендовану літературу останніх 5 років видання (основна – 5-7 видань, додаткова – не більше 10-15 видань, які оформлюються відповідно до правил чинного бібліографічного опису);
- інформаційні ресурси;
- засоби діагностики успішності навчання.

3.4 Робоча програма навчальної дисципліни (Додаток 4).

3.4.1 Робоча програма навчальної дисципліни (далі – Робоча програма) є нормативним документом Академії і розробляється для кожної навчальної дисципліни відповідно до робочого навчального плану спеціальності/напрямку підготовки на основі освітньої програми, за якою здійснюється підготовка здобувачів освіти в Академії й навчальної програми навчальної дисципліни.

3.4.2 Робоча програма розробляється Працівником (лектором) для кожної навчальної дисципліни, розглядається і затверджується на засіданні кафедри.

3.4.3 Робоча програма складається окремо для кожної спеціальності(спеціалізації)/напрямку підготовки. Якщо навчальна дисципліна викладається здобувачам декількох спеціальностей (спеціалізацій)/напрямків підготовки одного рівня освіти одночасно (в потоці), або з однаковим обсягом аудиторних та позааудиторних годин, складається одна робоча програма з навчальної дисципліни з наведенням у ній переліку усіх спеціальностей (спеціалізацій)/напрямків підготовки.

3.4.4 Якщо навчальна дисципліна викладається студентам однієї спеціальності/напрямку підготовки різних форм навчання (денної, заочної), то розробляється єдина робоча програма, в якій вказуються встановлені для цих форм навчання аудиторні заняття, самостійна робота, форми контролю тощо.

3.4.5 Робочі програми щорічно на початку навчального року переглядаються та перезатверджуються, про що робиться відповідний запис у протоколах засідання кафедри, змісті НМКД та у робочих програмах. Зміни до робочої програми можуть вноситися щорічно на початку нового навчального року і затвер-

джуватися на засіданні кафедри як додаток до робочої програми, про що робиться відповідний запис у протоколах засідання кафедри, змісті НМКД та у робочих програмах.

3.4.6 Термін дії робочої навчальної програми визначається терміном дії навчального плану, до якого вона укладена, але не може перевищувати п'яти навчальних років.

3.4.7 Робоча програма зберігається в двох варіантах: друкованому та електронному.

3.4.8 Робоча програма навчальної дисципліни містить такі складові:

- опис навчальної дисципліни;
- мета та завдання навчальної дисципліни;
- програмні компетентності (загальні, фахові);
- очікувані результати навчання;
- структура навчальної дисципліни;
- інформаційний обсяг навчальної дисципліни;
- теми лекцій;
- теми практичних/семінарських/лабораторних занять;
- теми для самостійної роботи;
- методи навчання і контролю;
- форма підсумкового контролю успішності навчання;
- система нарахування та розподілу балів, які отримують здобувачі освіти;
- шкала оцінювання успішності студентів;
- методичне забезпечення;
- перелік питань до залуку/екзамену
- перелік рекомендованої літератури (оформлюється відповідно до правил чинного бібліографічного опису);
- інформаційне забезпечення;

3.5 **Конспекти лекцій** навчальної дисципліни (Додаток 5)

3.5.1 Конспект лекцій – навчально-методична розробка, яка повинна містити стислий виклад лекційного матеріалу відповідно до затвердженої робочої навчальної програми дисципліни.

3.5.2 Повний текст лекцій обов'язково розробляється у разі, коли викладач, який не має наукового ступеня або вченого звання, отримує дозвіл на читання лекцій.

3.5.3 Конспект лекції містить, як правило, наступні елементи:

- тему лекції;
- план лекції;
- виклад навчального матеріалу;

- питання для самоконтролю;
- література.

3.5.4 Якщо з навчальної дисципліни є авторський підручник або навчальний посібник, який повністю відповідає навчальній програмі навчальної дисципліни, і виданий Працівником впродовж останніх 5 років, Працівник може не розробляти конспекти лекцій, а формує лише розширені плани лекцій.

3.5.5 Конспекти лекцій зберігаються на кафедрі із обов'язковим поділом на окремі теми лекцій. Тема лекції, її план та зміст викладених питань мають відповідати робочій навчальній програмі.

3.5.6 До кожної теми лекції бажано додавати презентацію, яка містить малюнки, схеми, таблиці, діаграми, фотографії, що візуалізують матеріал лекції.

3.5.7 Конспекти лекцій та презентації до них зберігаються на кафедрі в електронному вигляді та розміщені в репозиторії Академії.

3.6 **Методичні вказівки** (рекомендації) до проведення лабораторних/практичних/семінарських занять та самостійної роботи студентів.

3.6.1 Методичні вказівки (рекомендації) до проведення лабораторних/практичних/семінарських занять та самостійної роботи студентів зберігаються на кафедрі в електронному та друкованому варіантах.

3.6.2 Орієнтовними структурними елементами методичних вказівок до проведення лабораторного заняття є:

- тема заняття, яка має повністю відповідати робочій навчальній програмі дисципліни;
- мета заняття;
- перелік обладнання, необхідного для проведення лабораторного дослідження;
- стислий виклад теоретичного матеріалу, положення якого мають бути перевірені емпіричним шляхом;
- алгоритм виконання лабораторного дослідження;
- перелік структурних елементів звіту;
- контрольні питання теоретичної та практичної спрямованості;
- список рекомендованої літератури (оформлюється відповідно до правил чинного бібліографічного опису).

3.6.3 Орієнтовними структурними елементами методичних вказівок до проведення практичного заняття є:

- тема практичного заняття, яка має повністю відповідати робочій навчальній програмі дисципліни;
- мета практичного заняття;
- стислий виклад теоретичного матеріалу;
- допоміжні довідкові матеріали, інформаційні джерела;

- питання для самоконтролю;
- практичні завдання;
- список рекомендованої літератури (оформлюється відповідно до правил бібліографічного опису).

3.6.4 Структурними елементами методичних вказівок до проведення семінарського заняття є:

- тема семінарського заняття, яка має повністю відповідати робочій навчальній програмі дисципліни;
- мета семінарського заняття;
- питання для обговорення;
- стислий виклад теоретичного матеріалу;
- список рекомендованої літератури (оформлюється відповідно до правил бібліографічного опису).

3.6.5 Складові методичних вказівок до самостійної роботи студентів повинні містити наступні елементи:

- перелік тем (відповідно до робочої навчальної програми 8ис.8ик8нни);
- питання/завдання для самоконтролю до кожної теми/змістового модуля/курсу в цілому;
- індивідуальні навчальні завдання із рекомендацією до їх виконання (кількість варіантів завдань повинна бути такою, щоб не допустити виконання двома чи більшою кількістю студентів групи однакових завдань);
- перелік інформаційних джерел, список рекомендованої літератури (оформлюється відповідно до правил бібліографічного опису).
- критерії оцінювання навчальних досягнень студента за результатами самостійної роботи.

3.6.6 При організації самостійної роботи має бути передбачена можливість отримання студентом необхідної консультації у викладача.

3.7 Матеріали щодо контролю знань студентів.

3.7.1 Матеріали щодо контролю знань студентів зберігаються в друкованому та електронному вигляді.

3.7.2 Поточний контроль – це контроль, який здійснюється у процесі вивчення навчальної дисципліни з метою виявлення ступеня розуміння студентом засвоєного навчального матеріалу та вміння застосовувати його у 8ис.8икній роботі. Поточний контроль включає тести, практичні ситуаційні задачі, 8исдивідуальні завдання тощо.

3.7.3 Модульний контроль – це різновид контрольних заходів, який проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначених його етапах.

3.7.4 Модульна контрольна робота може включати як теоретичні завдання (теоретичні питання або тести), так і практичні завдання. Що розробляються лектором, що викладає відповідну навчальну дисципліну, в межах робочої навчальної програми.

3.7.5 Семестровий контроль – це вид підсумкового контролю, який виявляє рівень засвоєння студентом навчальної дисципліни або її окремої логічної завершеної частини. Форми семестрового контролю: залік та екзамен.

3.7.6 Загальна кількість питань (завдань) до екзамену з навчальної дисципліни повинна охоплювати увесь матеріал дисципліни і бути пропорційно розподілена між всіма екзаменаційними білетами, що виносяться на захід.

3.7.7 Теоретичні питання і практичні завдання, що виносяться на екзамен з дисципліни, видаються студентам на початку її вивчення і повинні бути розкриті, пояснені та виконані під час аудиторних занять чи самостійної роботи. Конкретний зміст екзаменаційних білетів не доводиться до відома студентів.

3.7.8 Екзаменаційні білети розробляються лектором, що викладає навчальну дисципліну, і оформлюються в друкованому варіанті в одному примірнику для проведення відповідного контрольного заходу. Білети використовуються одночасно для денної і вечірньої форм навчання і затверджуються щорічно в складі НМКД. Кожен екзаменаційний білет підписується екзаменатором і завідувачем кафедри (Додаток 6).

3.7.9 **Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів** являють собою обов'язкову складову НМКД, у змісті якої подаються чіткі, об'єктивні й зрозумілі для студента критерії оцінювання його навчальних досягнень. Дані критерії передбачають вимоги до рівня досягнення запланованих результатів навчання та сформованості загальних та предметних компетентностей у студентів за 100-бальною шкалою ECTS.

3.7.10 **Комплексна контрольна робота (ККР) / Ректорська контрольна робота (РКР)** (Додаток 7).

3.7.10.1 НМКД кожної навчальної дисципліни має містити пакет комплексних контрольних завдань, що використовуються одночасно для проведення комплексних контрольних робіт (ККР) та ректорських контрольних робіт (РКР).

3.7.10.2 ККР використовується для аналізу результатів підготовки студентів із відповідних дисциплін із метою коригування робочих навчальних програм, удосконалення організації навчального процесу, проведення акредитаційної експертизи.

3.7.10.3 ККР розробляється кафедрою, за якою закріплена навчальна дисципліна, з урахуванням вимог освітньої програми спеціальності та робочої програми навчальної дисципліни.

3.7.10.4 Пакет ККР складається з таких обов'язкових елементів:

- індивідуальні контрольні завдання з дисципліни до кожного варіанту (3-4 завдання рівнозначної складності, принаймні одне з яких у тестовій формі);
- рецензія на ККР (дають відповідні фахівці інших кафедр Академії у або інших ВНЗ на підставі всебічно проведеного аналізу змісту завдань);
- критерії оцінювання виконання контрольних завдань (за прийнятою в Академії шкалою);
- набір еталонних відповідей (ключів тестів) на контрольні завдання;
- перелік довідкової літератури, використання якої дозволяється при виконанні роботи.

3.7.10.5 Оцінка за виконання контрольної роботи виставляється за прийнятою в Академії шкалою оцінювання. Під час розроблення критеріїв оцінювання за основу слід брати повноту й правильність виконання завдань. Крім цього, необхідно враховувати здатність студента:

- диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання;
- застосовувати правила, методи, принципи, закони у конкретних ситуаціях;
- інтерпретувати схеми, графіки, діаграми тощо;
- аналізувати й оцінювати факти, події та прогнозувати очікувані результати від прийнятих рішень;
- викладати матеріал логічно, послідовно.

3.8 До НМКД можуть бути включені додаткові матеріали за рішенням кафедри.

**КЗВО ЛОР «ЛЬВІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ АНДРЕЯ КРУПІНСЬКОГО»**

КАФЕДРА _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

(П. І. П.)

« ____ » _____ 20 __ року

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
навчальної дисципліни**

« _____ »

(назва навчальної дисципліни)

підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»/«магістр»

Галузь знань

(код і назва)

Спеціальність

(шифр і назва)

Освітньо(освітньо-професійна) програма

(назва)

20__ рік

Навчально-методичний комплекс розробили:

посада, _____
науковий ступінь, вчене звання (підпис) (П. І. П.)

посада, _____
науковий ступінь, вчене звання (підпис) (П. І. П.)

Навчально-методичний комплекс обговорено та затверджено на засіданні
кафедри _____,
протокол № _____ від « ____ » _____ 20 __ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (П. І. П.)

ЗМІСТ НМКД

№ з/п	Складова НМКД	Позначення електронного файлу	Наявність складової НМКД		Дані про внесення змін (дата і підпис завідувача кафедри та викладача)
			Електронний файл	Друкований варіант	
1.	Навчальна програма навчальної дисципліни	01 XXXX НП	+	+	
2.	Робоча програма навчальної дисципліни	02 XXXX РП	+	+	
3.	Конспекти лекцій	03 XXXX КЛ	+		
4.	Методичні вказівки (рекомендації) до проведення лабораторних / практичних / семінарських занять	04 XXXX МВ ЛЗ	+	+	
		04 XXXX МВ ПЗ	+		
		04 XXXX МВ СЗ	+		
5.	Матеріали щодо контролю знань студентів	05 XXXX ПК	+	+	
		05 XXXX МК	+		
		05 XXXX СК	+		
6.	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів	06 XXXX КОНДС	+	+	
7.	Комплексна контрольна робота (ККР) / Ректорська контрольна робота (РКР)	07 XXXX ККР/РКР	+	+	

Викладач _____ (П. І. П.)

Завідувач кафедри _____ (П. І. П.)

XXXX – скорочена назва навчальної дисципліни (однакова для усіх файлів)

**КЗВО ЛОР «ЛЬВІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ АНДРЕЯ КРУПІНСЬКОГО»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

(підпис)

(П. І. П.)

« ___ » _____ 20 __ року

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

« _____ »

(назва навчальної дисципліни)

підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»/«магістр»

Галузь знань

(код і назва)

Спеціальність

(шифр і назва)

Освітньо(освітньо-професійна) програма

(назва)

20__ рік

Навчальна програма навчальної дисципліни « _____ »
(назва навчальної дисципліни)
підготовки здобувачів освітнього ступеня _____ за спеціальністю
(предметною спеціалізацією / спеціалізацією) / напрямом підготовки
_____ – _____ стор.

Розробник (-и) програми:

(П. І. П., науковий ступінь, вчене звання, посада НПП)

Навчальну програму навчальної дисципліни « _____ »
обговорено і схвалено на засіданні кафедри _____

Протокол засідання кафедри № _____ від « ____ » _____ 20 __ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(П. І. П.)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(підпис)

(П. І. П.)

Рецензент програми:

(П. І. П., науковий ступінь, вчене звання, посада НПП, місце роботи)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «_____»
укладена відповідно до освітньої програми підготовки здобувачів освітнього
ступеня _____ спеціальності (напряму підготовки) _____
спеціалізації _____.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є _____

Міждисциплінарні зв'язки: _____

Мета навчальної дисципліни: _____

Завдання навчальної дисципліни: _____

Навчальна дисципліна є *обов'язковою / вибірковою (потрібно вибрати)*

1. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни:

Змістовий модуль № 1 (за наявності)

Тема 1. Назва. Зміст.

Тема 2. Назва. Зміст.

.....

Змістовий модуль № 2 (за наявності)

Тема 1. Назва. Зміст.

Тема 2. Назва. Зміст.

.....

2. Рекомендована література

Основна

1.

2.

Додаткова

1.

2.

3.

3. Інформаційні ресурси

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

5. Засоби діагностики успішності навчання

Додаток 4 (ВЗІРЕЦЬ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ)
**КЗВО ЛОР «ЛЬВІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ АНДРЕЯ КРУПІНСЬКОГО»**

Кафедра _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

_____ (назва навчальної дисципліни)

підготовки освітнього ступеня **молодший бакалавр**
(назва рівня освіти)

галузі знань **22 Охорона здоров'я**
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності **223 Медсестринство** (відповідно до Вашої дисципліни)
(код і найменування спеціальності)

спеціальності **224 Технології медичної діагностики та лікування**
(код і найменування спеціальності)

спеціальності **221 Стоматологія**
(код і найменування спеціальності)

спеціалізації **Сестринська справа** (відповідно до Вашої дисципліни)
(найменування спеціалізації)

термін навчання **3 роки** група **ІМС 11**

загальна кількість годин **135** кількість семестрів **1, 2, 3, 4**

з них:

лекції – **30**

практичні заняття – **54**

самостійна робота – **51**

складено відповідно до навчального плану **20** р.

Львів
20__/20__ н.р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Фалик Г.С. – викладач

Робочу програму схвалено до затвердження на засіданні *кафедри фундаментальних дисциплін* протокол № _____ від «____» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ *канд. пед. наук, доц. Сонєва Н.Б.*

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань <u>22 Охорона здоров'я</u> Спеціальність <u>223 Медсестринство</u> Спеціалізація <u>Сестринська справа</u> Освітній ступінь <u>молодший бакалавр</u>	Нормативна	
Модулів – 4		Рік підготовки	
Змістових модулів – 8		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>відповідно до тем дисципліни</u>		Семестр	
Загальна кількість годин – 135		1-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – I сем. – 2,5 II сем. – 2,0 самостійної роботи студента – 1,5		Лекції	
		12 год.	18 год.
		Практичні заняття Семинарські заняття Лабораторні заняття <i>(відповідно до Вашої дисципліни)</i>	
		28 год.	26 год.
		Самостійна робота	
	24 год.	27 год.	
	Вид контролю		
	—	екзамен	

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: будова організму людини і його окремих складових – органів та систем органів. (відповідно до Вашої дисципліни)

Міждисциплінарні зв'язки з: латинською мовою та медичною термінологією; фізіологією; патоморфологією та патофізіологією; основами медсестринства; ростом та розвитком людини; медичною та соціальною реабілітацією; з медсестринством у всіх клінічних дисциплінах. (відповідно до Вашої дисципліни)

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Анатомія людини» є: надання студентам відомостей про будову органів, систем органів і організму людини в цілому. *(відповідно до Вашої дисципліни)*

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є: отримання студентами ґрунтовних знань з анатомії людини, достатніх для створення цілісної уяви про будову організму в цілому, взаємозв'язку будови органів та їх функцій, поєднання з медсестринством у всіх клінічних дисциплінах з використанням в подальшому в практичній діяльності. *(відповідно до Вашої дисципліни)*

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- предмет і методи дослідження анатомії;
- типи статури;
- класифікацію тканин, їх будову та значення, місце розташування в організмі;
- анатомічні осі та площини;
- загальний план будови органа;
- класифікацію систем органів, їх значення;
- будову кістки як органа;
- класифікацію кісток;
- відділи скелета;
- будову кісток різних відділів скелета;
- вікові відмінності черепа, таза;
- типи з'єднань кісток;
- будову м'яза як органа;
- класифікацію м'язів;
- загальний план будови трубчастих та паренхіматозних органів;
- відділи і топографію, будову внутрішніх органів, їх проекцію на скелет;
(відповідно до Вашої дисципліни)

вміти:

- застосовувати площини та осі для опису анатомічних об'єктів;
- визначати та демонструвати відділи скелета; осьову і додаткові частини скелета;
- розпізнавати та демонструвати основні лінії, ділянки та порожнини тіла людини;
- демонструвати будову кісток різних відділів скелета, типи з'єднань кісток;
- визначати види кісток; розпізнавати, до якої частини скелета належить певна кістка;
- розрізняти хребці різних відділів хребта, фізіологічні вигини хребта;
- пальпувати анатомічні утвори, виступи кісток;
- відрізняти кістки правої та лівої кінцівок.
(відповідно до Вашої дисципліни)

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
лекцій		практик	СРС	
1	2	3	4	5
I СЕМЕСТР				
МОДУЛЬ 1. Вступ. Osteologia та артрологія. Міологія				
<i>Змістовий модуль 1. Вступ. Тканини</i>				
<i>Тема 1. Вступ. Тканини організму людини</i>	4	2		2
Разом за змістовим модулем 1	4			
<i>Змістовий модуль 2. Osteologia. Артрологія</i>				
<i>Тема 1. Анатомія кісток скелета та їх з'єднання</i>	16	2	8	6
Разом за змістовим модулем 2	16			
<i>Змістовий модуль 3. Міологія</i>				
<i>Тема 1. Анатомія скелетних м'язів</i>	12	2	6	4
<i>Тема 2. Модульний контроль 1. Вступ. Osteologia та артрологія. Міологія</i>	2		2	
Разом за змістовим модулем 3	14			
Разом за МОДУЛЕМ 1	34	6	16	12
МОДУЛЬ 2. Нервова система. Органи чуття				
<i>Змістовий модуль 4. Анатомія центральної нервової системи</i>				
<i>Тема 1. Анатомія спинного та головного мозку</i>	12	2	4	6
Разом за змістовим модулем 4	12			
<i>Змістовий модуль 5. Анатомія периферійної нервової системи</i>				
<i>Тема 1. Периферійна нервова система. Автономний відділ периферійної нервової системи</i>	10	2	4	4
Разом за змістовим модулем 5	10			
<i>Змістовий модуль 6. Анатомія органів чуття</i>				
<i>Тема 1. Анатомія органів чуття</i>	6	2	2	2
<i>Тема 2. Модульний контроль 2. Нервова система. Органи чуття</i>	2		2	
Разом за змістовим модулем 6	8			
Разом за МОДУЛЕМ 2	30	6	12	12
II СЕМЕСТР				
МОДУЛЬ 3. Серцево-судинна система				
<i>Змістовий модуль 7. Анатомія серця та артеріальних судин</i>				

<i>Тема 1.</i> Анатомія серця. Велике та мале кола кровообігу. Магістральні артерії організму людини	14	4	4	6
Разом за змістовим модулем 7	14			
<i>Змістовий модуль 8. Анатомія венозних судин та лімфатичної системи</i>				
<i>Тема 1.</i> Вени великого кола кровообігу. Лімфатична система	14	2	4	8
<i>Тема 2. Модульний контроль 3.</i> Серцево-судинна система	2		2	
Разом за змістовим модулем 8	16			
Разом за МОДУЛЕМ 3	30	6	10	14
МОДУЛЬ 4. Спланхнологія				
<i>Змістовий модуль 9. Анатомія травної системи</i>				
<i>Тема 1.</i> Анатомія органів травної системи	16	4	6	6
Разом за змістовим модулем 9	16			
<i>Змістовий модуль 10. Анатомія дихальної системи</i>				
<i>Тема 1.</i> Анатомія органів дихальної системи	6	2	2	2
Разом за змістовим модулем 10	6			
<i>Змістовий модуль 11. Анатомія сечової системи</i>				
<i>Тема 1.</i> Анатомія органів сечової системи	6	2	2	2
Разом за змістовим модулем 11	6			
<i>Змістовий модуль 12. Анатомія чоловічої та жіночої статевих систем</i>				
<i>Тема 1.</i> Анатомія органів чоловічої та жіночої статевих систем	9	2	4	3
Разом за змістовим модулем 12	9			
<i>Змістовий модуль 13. Анатомія ендокринної системи</i>				
<i>Тема 1.</i> Анатомія органів ендокринної системи	2	2		
<i>Тема 2. Модульний контроль 4.</i> Спланхнологія	2		2	
Разом за змістовим модулем 13	4			
Разом за МОДУЛЕМ 4	41	12	16	13
Усього годин	135	30	54	51

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **135** годин, **4,5** кредити ЄКТС.

І СЕМЕСТР

МОДУЛЬ 1. Вступ. Osteологія та артрологія. Міологія.

Змістовий модуль 1. Вступ. Тканини.

ЛЕКЦІЯ

Тема 1. Вступ. Тканини організму людини.

Предмет вивчення анатомії, методи дослідження. Основні сучасні напрями розвитку анатомії.

Тканина: визначення, структурні компоненти – клітини, постклітинні структури – симпласт, синтицій, міжклітинна речовина. Класифікація тканин: тканини загального та спеціального призначення, морфо-функціональні типи тканин.

Епітеліальна тканина: класифікація, будова, локалізація в організмі, функції.

Сполучна тканина: класифікація, будова, локалізація в організмі, функції.

М'язова тканина: класифікація, будова, локалізація в організмі, функції.

Нервова тканина – структурний компонент нервової системи. Нервова тканина – нейрони, нейроглія. Будова нейрона та функції. Класифікація нейронів за виконуваними функціями та кількістю відростків. Типи нервових закінчень. Нервові волокна – визначення, типи, загальна характеристика. Нерви – визначення, класифікація, будова. Загальна характеристика макроглії та мікроглії.

Латинські терміни: textus (histos), textus epithelialis, textus connectivus, textus muscularis, textus nervosus.

Змістовий модуль 2. Osteологія та артрологія.

ЛЕКЦІЯ

Тема 2. Osteологія та артрологія.

Поняття про Міжнародну анатомічну номенклатуру, її значення для вивчення анатомії, клінічних дисциплін. Основні анатомічні терміни, які розкривають топографію анатомічних об'єктів, їх основні характеристики.

Анатомічні площини (сагітальна, фронтальна, горизонтальна) та осі (фронтальна, вертикальна, сагітальна), їх характеристика, використання для визначення розташування та положення органів, напрямів рухів у суглобах. Частини та ділянки тіла людини. Порожнини тіла людини.

Загальні дані про скелет та його функції. Класифікація кісток. Кістка як орган, її хімічний склад. Окістя. Компактна й губчаста кісткові речовини, їх будова. Будова трубчастої кістки. Будова плоскої кістки. Типи з'єднань кісток, їх характеристика, приклади з'єднань.

Латинські терміни: skeleton, os, articulatio, symphysis, sutura, diaphysis, epiphysis, metaphysis.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Анатомія кісток тулуба та їх з'єднання.

Розпізнавати та демонструвати відділи скелету тулуба, кістки, що його утворюють. Називати та демонструвати відділи хребтового стовпа. Визначати ознаки подібності хребців, крім I шийного. Розрізняти основні відмінності будови хребців: шийних, грудних, поперекових, крижової та куприкової кісток.

Визначати та демонструвати кістки, що утворюють скелет грудної клітки. Характеризувати особливості анатомічної будови ребер, груднини. Класифікація ребер. Отвори грудної клітки, їх межі.

Латинські терміни: columna vertebralis, vertebrae, vertebrae cervicales, atlas, axis, vertebrae thoracicae, vertebrae lumbales, vertebrae sacrales, os sacrum, vertebrae coccygeae, os coccyges, thorax, sternum, costae.

Тема 2. Анатомія кісток черепа та їх з'єднання.

Розпізнавати та демонструвати відділи черепа та кістки, що їх утворюють. Мозковий і лицевий відділи черепа: демонструвати основні частини кісток мозкового та лицевого черепа.

Визначати та демонструвати повітроносні кістки черепа. Визначати їх анатомічні особливості.

З'єднання кісток черепа: класифікація. Розпізнавати та демонструвати шви черепа, їх види, характеристика. Називати та демонструвати суглоби черепа: скронево-нижньощелепний, атланта-потиличний, їх характеристика.

Череп в цілому. Розрізняти та демонструвати кістки склепіння та визначати особливості їх будови. Основа черепа (внутрішня поверхня) – демонструвати черепні ямки та називати їх анатомічні утвори. Основа черепа (зовнішня поверхня) – називати та демонструвати отвори (різцевий, рваний, овальний, остистий, потиличний), канали (сонний, під'язиковий), відростки (шилоподібний, соскоподібний).

Латинські терміни: cranium, os occipitale, os parietale, os frontale, os ethmoidale, os sphenoidale, os temporale, os nasale, os palatinum, os zygomaticum, maxilla, mandibula, os hyoideum, suturae cranii, fonticuli cranii.

..... відповідно до Вашої дисципліни

Тема 8. Модульний контроль 1. Вступ. Остеологія та артрологія. Мієологія.

МОДУЛЬ 2. Нервова система. Органи чуття.

Змістовий модуль 4. Анатомія центральної нервової системи.

ЛЕКЦІЯ

Тема 4. Анатомія нервової системи. Анатомія спинного та головного мозку.

Значення нервової системи для організму людини. Класифікація нервової системи. Рефлекторна теорія діяльності нервової системи. Рівні центральної нервової системи. Біла й сіра речовини ЦНС.

Спинний мозок: топографія. Зовнішня будова спинного мозку. Сегменти спинного мозку. Внутрішня будова спинного мозку – біла й сіра речовини. Ядра задніх, передніх і бічних рогів. Нервові шляхи: асоціативні, комісуральні, проєкційні. Передні, задні і бічні канатики. Оболони та між оболонні простори спинного мозку. Функції спинного мозку.

Головний мозок: загальні дані, топографія. Відділи головного мозку: довгастий, задній (міст та мозочок), середній, проміжний, кінцевий. Зовнішня та внутрішня будова відділів головного мозку. Порожнини головного мозку. Функції відділів головного мозку.

Латинські терміни: medulla spinalis, meninges, liquor cerebrospinalis, encephalon, medulla oblongata, metencephalon, pons, cerebellum, mesencephalon, diencephalon, telencephalon.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 9. Анатомія спинного мозку.

Спинний мозок: загальні дані, топографія. Визначати та демонструвати особливості зовнішньої будови спинного мозку: щілини, борозни, стовщення, мозковий конус, кінцева нитка, кінський хвіст. Давати визначення анатомічного терміну «сегмент спинного мозку». Називати сегменти спинного мозку. Порожнина спинного мозку.

Визначати та демонструвати особливості внутрішньої будови спинного мозку – біла й сіра речовини. Ядра задніх, передніх і бічних рогів. Нервові шляхи спинного мозку: асоціативні, комісуральні, проєкційні, їх характеристика. Характеризувати особливості оболонок спинного мозку та міжоболонних просторів. Спинномозкова пункція: місце проведення, клінічне значення. Функції спинного мозку.

Латинські терміни: medulla spinalis, meninges, liquor cerebrospinalis.

Тема 10. Анатомія головного мозку.

Головний мозок. Демонструвати та називати відділи головного мозку: довгастий, задній (міст та мозочок), середній, проміжний, кінцевий. Демонструвати відділи, що формують ромбоподібний мозок, стовбур головного мозку. Визначати особливості зовнішньої та внутрішньої будови відділів головного мозку. Характеризувати взаєморозташування білої та сірої речовини головного мозку. Визначати топографію ядер черепних нервів. Функції відділів головного мозку. Порожнини головного мозку.

Латинські терміни: encephalon, medulla oblongata, metencephalon, pons, cerebellum, mesencephalon, diencephalon, telencephalon, cerebrum, meninges.

Змістовий модуль 5. Анатомія периферійної нервової системи.

..... відповідно до Вашої дисципліни

Тема 14. Модульний контроль 2. Нервова система. Органи чуття.

II СЕМЕСТР

МОДУЛЬ 3. Серцево-судинна система.

Змістовий модуль 7. Анатомія серця та артеріальних судин.

ЛЕКЦІЇ

Тема 7. Анатомія серця. Велике та мале кола кровообігу.

Загальна анатомія серцево-судинної системи. Серце: загальні дані, тип органа, топографія, положення. Зовнішня будова: основа, верхівка, поверхні, борозни. Камери серця та їх особливості. Будова стінки серця: ендокард, міокард, епікард, осердя (перикард). Клапанний апарат серця та великих судин, його значення. Велике, мале та серцеве кола кровообігу та їх значення. Кровообіг серця: магістральні артерії та вени серця.

Латинські терміни: cor, endocardium, myocardium, epicardium, pericardium, aa. coronaria dextra et sinistra, atrium, ventriculus, valva.

Тема 8. Анатомія артеріальних судин організму людини.

Магістральні артерії великого кола кровообігу. Аорта, її відділи: висхідна, дуга, низхідна. Гілки дуги аорти: плечоголовний стовбур, загальна сонна артерія, підключична артерія. Зовнішня сонна артерія, її гілки. Внутрішня сонна артерія, її гілки. Артеріальне коло мозку (коло Вілізія).

Артерії верхніх кінцівок: пахвова, променева, ліктюва, артерії кисті.

Грудна частина аорти та її гілки. Черевна частина аорти та її гілки. Біфуркація черевної частини аорти. Магістральні артерії таза.

Артерії нижніх кінцівок: зовнішня клубова, стегнова, підколінна, передня великогомілкова, тильна артерія стопи, задня великогомілкова, присередня підшвова, бічна підшвова, малогомілкова артерія.

Латинські терміни: aorta, arteria carotis communis, arteria carotis externa, arteria carotis interna.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 15. Анатомія серця. Велике й мале кола кровообігу.

Серце: загальні дані, тип органа, топографія, положення. Демонструвати та називати на препаратах: основу, верхівку, поверхні, борозни серця та магістральні судини серця. Демонструвати на препаратах праве та ліве передсердя, називати їх анатомічні особливості: вхідні отвори, вихідні отвори, вушка, гребенясті м'язи. Характеризувати особливості міжпередсердної перегородки. Демонструвати та визначати характерні анатомічні ознаки правого та лівого шлуночків: вихідні отвори, сосочкові м'язи. Пояснювати особливості будови стінки серця: ендокард, міокард, епікард, осердя (перикард). Клапанний апарат серця та великих судин: демонструвати та називати, визначати топографію, будову та функції. Демонструвати рух крові по великому, малому та серцевому колах

кровообігу, називати їх функції. Особливості кровопостачання серця, демонструвати та називати магістральні артерії серця, вени серця.

Латинські терміни: cor, endocardium, myocardium, epicardium, pericardium, aa. coronaria dextra et sinistra, atrium, ventriculus, valva.

Тема 16. Аорта. Артерії великого кола кровообігу.

Демонструвати та називати магістральні артерії організму людини, визначати ділянки кровопостачання. Аорта, її відділи: висхідна, дуга, низхідна. Гілки дуги аорти: плечоголовний стовбур, загальна сонна артерія, підключична артерія. Зовнішня сонна артерія, її гілки. Внутрішня сонна артерія, її гілки. Артеріальне коло мозку (коло Вілізія).

Артерії верхніх кінцівок: пахвова, променева, ліктьова, артерії кисті.

Грудна частина аорти та її гілки. Черевна частина аорти та її гілки. Біфуркація черевної частини аорти. Магістральні артерії таза.

Артерії нижніх кінцівок: зовнішня клубова, стегнова, підколінна, передня великогомілкова, тильна артерія стопи, задня великогомілкова, підшвова, малогомілкова артерія.

Латинські терміни: aorta, arteria carotis communis, arteria carotis externa, arteria carotis interna.

Змістовий модуль 8. Анатомія венозних судин та лімфатичної системи.

..... відповідно до Вашої дисципліни

Тема 19. Модульний контроль 3. Серцево-судинна система.

МОДУЛЬ 4. Спланхнологія.

Змістовий модуль 9. Анатомія травної системи.

ЛЕКЦІЇ

Тема 10. Анатомія органів травного каналу.

Значення травної системи. Класифікація нутрощів: трубчасті, паренхіматозні органи. Загальний план будови стінки трубчатих органів: слизова, м'язова, зовнішня оболонки, їх характеристика.

Порожнина рота: присінок, власне ротова порожнина, тверде та м'яке піднебіння, ясна, піднебінні дужки, піднебінний язичок, зів.

Зуби: будова, види. Постійні зуби: формула, характеристика. Молочні зуби: формула, терміни прорізування.

Язик: будова, частини, особливості будови слизової оболонки.

Глотка: топографія, частини, сполучення, будова стінки, лімфоїдне кільце глотки, функції.

Стравохід: топографія, частини, будова стінки, звуження стравоходу, функція.

Шлунок: топографія, частини шлунка, отвори, будова стінки, функція.

Тонка кишка: відділи, топографія, зовнішня будова, будова стінки тонкої кишки. Особливості будови слизової оболонки тонкої кишки в її різних відділах.

Товста кишка: відділи, топографія, будова стінки, функції. Характеристика відділів товстої кишки.

Пряма кишка: топографія, частини, згини, будова стінки, сфінктери.

Латинські терміни: *cavitas oris, lingua, dens, pharynx, oesophagus, ventriculus, intestinum tenue, intestinum crassum, rectum.*

Тема 11. Анатомія великих травних залоз.

Печінка: топографія, зовнішня та внутрішня будова. Структурно-функційна одиниця печінки. Функції печінки.

Жовчний міхур: топографія, частини, будова стінки, функції. Шляхи виведення жовчі. Сфінктери жовчовивідних шляхів: розміщення, функції.

Підшлункова залоза: топографія, частини, будова. Екзокринна функція залози. Структурно-функційна одиниця залози – панкреатичний ацинус.

Великі слинні залози – привушні, піднижньощелепні, під'язикові: топографія, хід вивідних проток, місце їх відкриття.

Латинські терміни: *glandulae solivariae, hepar, vesica fellea, pancreas.*

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 20. Анатомія органів ротової порожнини та її похідних. Глотка. Стравохід. Шлунок.

Характеризувати та демонструвати органи травної системи згідно плану. Визначати особливості гістологічної будови стінки трубчастих органів травної системи.

Порожнина рота: присінок, власне ротова порожнина, тверде та м'яке піднебіння, піднебінні дужки, піднебінний язичок, піднебінні мигдалики, зів.

Зуби: будова, види. Постійні зуби: формула, характеристика. Молочні зуби: формула, терміни прорізування.

Язик: будова, частини, м'язи, особливості будови слизової оболонки.

Глотка: топографія, частини, сполучення, будова стінки, лімфоїдне кільце глотки, функції.

Стравохід: топографія, частини, будова стінки, звуження стравоходу, функція.

Шлунок: топографія, частини шлунка, отвори, будова стінки, пілоричний сфінктер, пілорична заслінка, функції.

Латинські терміни: *cavitas oris, lingua, dens, pharynx, oesophagus, ventriculus.*

Тема 21. Анатомія тонкої та товстої кишок.

Характеризувати та демонструвати органи травної системи. Визначати особливості гістологічної будови стінки трубчастих органів травної системи.

Тонка кишка: відділи, топографія, зовнішня будова, будова стінки тонкої кишки. Особливості будови слизової оболонки тонкої кишки в її різних відділах.

Товста кишка: відділи, топографія, будова стінки, функції. Характеристика відділів товстої кишки.

Пряма кишка: топографія, частини, згини, будова стінки, сфінктери.

Порівнювати анатомо-функційні особливості тонкої та товстої кишок.

Латинські терміни: *intestinum tenue, intestinum crassum, rectum.*

Тема 22. Анатомія великих травних залоз.

Демонструвати та називати великі травні залози, визначати їх анатомо-функційні особливості.

Печінка: топографія, зовнішня та внутрішня будова. Структурно-функційна одиниця печінки. Функції печінки. Називати анатомічні утворення, які виходять з воріт печінки та входять в них, характеризувати їх функції.

Жовчний міхур: топографія, частини, будова стінки, функції. Називати послідовність формування шляхів виділення жовчі. Сфінктери жовчовивідних шляхів: розміщення, функція.

Підшлункова залоза: топографія, частини, будова. Екзокринна функція залози. Характеризувати анатомо-функційні особливості панкреатичного ациноса – структурно-функційної одиниці залози. Протоки підшлункової залози.

Демонструвати та називати великі слинні залози: привушні, під нижньо-щелепні, під'язикові. Визначати їх топографію, хід вивідних проток, місце відкриття проток.

Латинські терміни: *glandulae solivarie, hepar, vesica fellea, pancreas.*

Тема 27. Модульний контроль 4. Спланхнологія.

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ (відповідно до Вашої дисципліни)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
I СЕМЕСТР		
1.	Вступ. Тканини організму людини	2
2.	Остеологія та артрологія	2
3.	Міологія	2
4.	Анатомія нервової системи. Анатомія спинного та головного мозку	2
5.	Периферійна нервова система. Автономний відділ периферійної нервової системи	2
6.	Анатомія органів чуття	2
II СЕМЕСТР		
7.	Анатомія серця. Велике та мале кола кровообігу	2
8.	Анатомія артеріальних судин організму людини	2
9.	Анатомія венозних судин та лімфатичної системи	2
10.	Анатомія органів травного каналу	2
11.	Анатомія великих травних залоз	2
12.	Анатомія органів дихальної системи	2
13.	Анатомія органів сечової системи	2
14.	Анатомія чоловічої та жіночої статевих систем	2
15.	Анатомія органів ендокринної системи	2
	Разом:	30

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ – не передбачено. (відповідно до Вашої дисципліни)

7. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (відповідно до Вашої дисципліни)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
I СЕМЕСТР		
1.	Анатомія кісток тулуба та їх з'єднання	2
2.	Анатомія кісток черепа та їх з'єднання	2
3.	Анатомія кісток верхньої кінцівки та їх з'єднання	2
4.	Анатомія кісток нижньої кінцівки та їх з'єднання	2
5.	Анатомія м'язів голови та шиї	2
6.	Анатомія м'язів тулуба	2
7.	Анатомія м'язів верхньої та нижньої кінцівок	2
8.	Модульний контроль 1. Вступ. Тканини організму людини. Остеологія та артрологія. Міологія	2
9.	Анатомія спинного мозку	2
10.	Анатомія головного мозку	2
11.	Периферійна нервова система -спинномозкові та черепні нерви.	2

12.	Автономний відділ периферійної нервової системи	2
13.	Анатомія органів зору, слуху та рівноваги	2
14.	Модульний контроль 2. Нервова система. Органи чуття	2
II СЕМЕСТР		
15.	Анатомія серця. Велике та мале кола кровообігу	2
16.	Аорта. Артерії великого кола кровообігу	2
17.	Вени великого кола кровообігу.	2
18.	Анатомія органів лімфатичної системи	2
19.	Модульний контроль 3. Серцево-судинна система	2
20.	Анатомія органів ротової порожнини та її похідних. Глотка, стравохід, шлунок	2
21.	Анатомія тонкої та товстої кишок	2
22.	Анатомія великих травних залоз	2
23.	Анатомія органів дихальної системи	2
24.	Анатомія органів сечової системи	2
25.	Анатомія органів чоловічої статеві системи	2
26.	Анатомія органів жіночої статеві системи	2
27.	Модульний контроль 4. Спланхнологія	2
	Разом:	54

8. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ – не передбачено.
(відповідно до Вашої дисципліни)

9. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тема	Кількість годин
I СЕМЕСТР		
1.	Історичний нарис розвитку анатомії. Типи статури	2
2.	Будова суглоба. Допоміжний апарат суглобів. Класифікація суглобів	1
3.	Хребет в цілому. Типи з'єднань хребтового стовпа	1
4.	Грудна клітка в цілому. Типи з'єднань кісток грудної клітки	1
5.	Вікові та статеві особливості черепа	1
6.	Стопа як ціле. Скеліття стопи	1
7.	Таз в цілому. Статеві відмінності таза	1
8.	Топографічні утвори передньої стінки живота: біла лінія живота, пупкове кільце, пахвинний канал	2
9.	Топографічні утвори верхньої кінцівки (пахвова, ліктьова ямки) та нижньої кінцівки (стегновий трикутник, підколінна ямка, підколінна ямка). Практичне значення синовіальних піхв сухожилків кисті	2
10.	Оболони головного мозку та міжоболонні простори	2
11.	Спинномозкова рідина: топографія, продукція, циркуляція	2
12.	Провідні шляхи центральної нервової системи	2
13.	Порівняльна характеристика соматичної та автономної нер-	1

	вової системи	
14.	Відмінності симпатичної та парасимпатичної частин вегетативної нервової системи	1
15.	Органи чуття: нюху, смаку. Загальний покрив – шкіра. Придатки та залози шкіри	2
II СЕМЕСТР		
16.	Анатомія кровоносних судин. Мікроциркуляторне русло	2
17.	Межі серця. Проекція отворів серця	2
18.	Схеми: відділи аорти та їх гілки, роздвоєння аорти	2
19.	Схеми поверхневих та глибоких вен верхньої та нижньої кінцівок	2
20.	Схеми: притоки верхньої та нижньої порожнистих вен, ворітної вени печінки	2
21.	Первинні лімфоїдні органи – червоний кістковий мозок, загруднинна залоза. Стовбурові клітини	2
22.	Лімфа: утворення, склад, функції. Особливості відтоку лімфи з ділянок тіла людини	2
23.	Черевна порожнина. Очеревина, очеревинна порожнина, утвори очеревини. Відношення органів до очеревини	2
24.	Сфінктери травної системи	2
25.	«Чудесна» кровоносна сітка печінки	2
26.	Плевра, закутки, плевральна порожнина. Середостіння	2
27.	«Чудесна» кровоносна сітка нирки	2
28.	Зовнішні статеві органи: чоловічі та жіночі	2
29.	Промежина	1
	Разом:	51

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ *(відповідно до Вашої дисципліни)*
лекції, практичні, індивідуальні заняття, інтерактивні, самостійна робота студента, консультації.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ *(відповідно до Вашої дисципліни)*
самоконтроль, поточний контроль, модульний контроль (тестові завдання та контроль практичних навичок), диференційований залік, екзамен, випускова атестація.

12. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ
залік, екзамен. *(відповідно до Вашої дисципліни)*

13. СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Відповідно до чинного «Положення про кредитно-модульно-рейтингову систему організації освітнього процесу КЗВО ЛОР «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	<i>відмінно</i>	A
80-89	<i>добре</i>	B
70-79	<i>добре</i>	C
60-69	<i>задовільно</i>	D
51-59	<i>задовільно</i>	E
35-50	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>	FX
0-34	<i>незадовільно з обов'язковим повторним курсом вивчення дисципліни за зазначений семестр</i>	F

14. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (відповідно до Вашої дисципліни)

Навчально-методичні посібники, підручники, електронні підручники, методичні посібники, методичні рекомендації, конспекти лекцій, тестові збірки, банк тестів, ситуаційні задачі, комп'ютерні технології, програмне забезпечення тощо.

15. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК (відповідно до Вашої дисципліни)

1. Визначати структурні компоненти епітеліальної, сполучної, м'язової та нервової тканин на таблицях, в атласах, мікропрепаратах.
2. Розрізняти різновиди епітеліальної, сполучної, м'язової та нервової тканин на таблицях, в атласах, мікропрепаратах.
3. Розрізняти та демонструвати системи органів організму людини.

16. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ / ЧИ СЕМЕСТРОВОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття про тканини, основні види тканин.
2. Епітеліальна тканина: особливості будови, розташування в організмі.
3. Сполучна тканина: особливості будови, види, розташування в організмі, значення.

17. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ВИПУСКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ (якщо передбачає програма навчальної дисципліни)

18. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА (відповідно до Вашої дисципліни)

Основна (базова):

1. Федонюк Я.І. Анатомія та фізіологія з патологією. – Вінниця: Нова книга, 2012.
2. Сакевич В.І., Мастеров Ю.І., Сакевич Р.П. Посібник для практичних занять з анатомії та фізіології з основами патології. – Київ: Здоров'я, 2003, 515 с.

Додаткова:

1. Головацький А.С., Черкасов В.Г., Сапін М.Р., Федонюк Я.І. Анатомія людини. У трьох томах. – Вінниця: Нова книга, 2009.
2. Шапаренко П.П., Смольський Л.П. Анатомія людини. У двох томах. – Київ: Здоров'я, 2005.
3. Черкасов В.Г., Бобрик І.І., Гумінський Ю.Й., Ковальчук О.І. Міжнародна анатомічна термінологія. – Вінниця: Нова книга, 2010.
4. Федонюк Я.І., Пикалюк В.С. Анатомія людини з клінічним аспектом. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011, 919 с.
5. Федонюк Я.І., Мицкан Б.М. Функціональна анатомія. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008, 551 с.
6. Федонюк Я.І., Грушка В.С. Основи медичних знань та долікарської допомоги. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2012, 727 с.

19. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ (відповідно до Вашої дисципліни)

1. Національна медична бібліотека України. Світові медичні ресурси. Режим доступу: <https://library.gov.ua/svitovi-e-resursy/>
2. Медичні бібліотеки он-лайн. Режим доступу: <http://medlib.bsmu.edu.ua/internet-resursy/biblioteku-on-lajn/>
3. Вінницька обласна наукова медична бібліотека <http://vinmedlib.org.ua>
4. Дніпропетровська обласна науково-медична бібліотека <http://medlib.dp.gov.ua/>
5. Донецька обласна наукова медична бібліотека <http://donmb.dn.ua>
6. Запорізька обласна наукова медична бібліотека <http://medlib.org.ua/>
7. Національна наукова медична бібліотека України <http://www.library.gov.ua>
8. Кіровоградська обласна наукова медична бібліотека <http://medlib.kr.ua/>
9. Луганська обласна наукова медична бібліотека <http://mediclibr.ucoz.ru>
10. Волинська обласна наукова медична бібліотека <https://library.gov.ua/placemarks/volynska-oblasna-naukova-medychna-biblioteka/>
11. Комунальний заклад «Львівська обласна наукова медична бібліотека» <http://www.lvonmb.narod2.ru>
12. Полтавська обласна наукова медична бібліотека <http://www.onmb.pl.ua/>
13. Комунальний заклад «Рівненська обласна наукова медична бібліотека» Рівненської обласної ради <http://ronmb.library.gov.ua>
14. Сумська обласна наукова медична бібліотека <http://sites.google.com/site/householdroom/>
15. Медична бібліотека Закарпатського обласного медичного інформаційно-аналітичного центру <https://uzhgorod-online.com/study/library/medychna-biblioteka-zakarpatskoho-oblasnoho-medychnoho-informatsijno-analitychnoho-tsentru/>
16. Комунальний заклад Херсонської обласної ради «Обласна наукова медична бібліотека» <http://www.khonmb.org.ua/>

17. Хмельницька обласна наукова медична бібліотека
<http://medbiblioteka.info>
18. Бібліотека Вінницького національного медичного університету
ім. М.І. Пирогова <http://library.vsmu.edu.ua>
19. Бібліотека Запорізького державного медичного університету
http://www.zsmu.edu.ua/tip_134.html
20. Бібліотека Івано-Франківського державного медичного університету
<http://www.ifnmu.edu.ua/uk/biblioteka-holovna>
21. Бібліотека ДЗ «Луганський державний медичний університет»
<http://www.lsmu.edu.ua/biblioteka.php>
22. Наукова бібліотека Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького <http://www.medlib.lviv.pro>
23. Бібліотека Львівського медичного інституту
<http://www.medinstytut.lviv.ua/?page=biblio>
24. Бібліотека Одеського державного медичного університету
<http://libblog.odmu.edu.ua/>
25. Бібліотека ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»
n.sopneva@gmail.com
<http://www.umsa.edu.ua/pidrozdilhome/biblioteka/biblhome.html>
26. Бібліотека Тернопільського державного медичного університету
ім. І.Я. Горбачевського <https://www.tdmu.edu.ua/tag/biblioteka/>
27. Бібліотека Національного фармацевтичного університету
<http://lib.nuph.edu.ua/>

**КЗВО ЛОР «ЛЬВІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ АНДРЕЯ КРУПІНСЬКОГО»**

КАФЕДРА _____

**Конспекти лекцій
навчальної дисципліни**

« _____ »
(назва навчальної дисципліни)

підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»/«магістр»

Галузь знань	<i>(код і назва)</i>
Спеціальність	<i>(шифр і назва)</i>
Освітньо(освітньо-професійна) програма	<i>(назва)</i>

Лектор – (науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали)

20__ рік

Лекція № _____

Тема лекції:

План лекції:

- 1.
- 2.
- 3.
-

Зміст лекції:

Питання для самоконтролю:

Література:

ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

КЗВО ЛОР «ЛЬВІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ АНДРЕЯ КРУПІНСЬКОГО»

Освітній ступінь:

Спеціальність:

Семестр:

Навчальна дисципліна:

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № ____

- 1.
- 2.
- 3.

Затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ року

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(П. І. П.)

Екзаменатор _____ / _____

(підпис)

(П. І. П.)

**КЗВО ЛОР «ЛЬВІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ АНДРЕЯ КРУПІНСЬКОГО»**

**КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА
з навчальної дисципліни**

« _____ »
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань

(код і назва)

Спеціальність

(шифр і назва)

Освітньо(освітньо-професійна) програма

(назва)

20__ рік

Комплексна контрольна робота з навчальної дисципліни

« _____ »
(назва навчальної дисципліни)

Розробник роботи:

(П. І. П., науковий ступінь, вчене звання, посада)

Обговорено і схвалено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від « ____ » _____ 20 __ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(П. І. П.)

Рецензент:

(П. І. П., науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

**КЗВО ЛОР «ЛЬВІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ АНДРЕЯ КРУПІНСЬКОГО»**

КАФЕДРА _____

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з навчальної дисципліни « _____ »
(назва навчальної дисципліни)

студента _____ факультету

спеціальності _____

Предметної спеціалізації / Спеціалізації _____

групи _____

Номер варіанта _____

Дата _____

Підпис студента _____

Оцінка _____

Перевірив _____

(П. І. П.)

_____ (підпис)

**КЗВО ЛОР «ЛЬВІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ АНДРЕЯ КРУПІНСЬКОГО»**

КАФЕДРА _____

Комплексні контрольні завдання

з навчальної дисципліни « _____ »
(назва навчальної дисципліни)

для студентів спеціальності _____

спеціальності _____

освітньо (освітньо-професійної програми)

Завдання № _____